

Облік і оподаткування

УДК 657.421:658.14

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18994823>

**Капіталізація витрат на дослідження та розробки в обліковій політиці
інноваційних стартапів**

Петруха Сергій Валерійович,

кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри транспорту і логістики,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-8859-0724>

Петруха Ніна Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту в
будівництві, Київський національний університет будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-3805-2215>

Карашенко Вячеслав Сергійович,

аспірант, Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0002-7792-1900>

Прийнято: 16.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі інноваційної діяльності у формуванні конкурентних переваг підприємств та збільшенням частки витрат на створення інтелектуальних продуктів у структурі їхніх ресурсів. Особливістю діяльності інноваційних стартапів є домінування нематеріальних активів, що формуються в процесі досліджень і розроблення.

Водночас високий рівень невизначеності результатів такої діяльності ускладнює облікове відображення витрат і ухвалення рішень щодо їхньої капіталізації.

Метою дослідження є обґрунтування підходів до формування облікової політики інноваційних стартапів щодо визнання та відображення витрат на дослідження і розробки, зокрема створення практичних інструментів їхнього облікового забезпечення.

У процесі дослідження використано методи узагальнення, систематизації, порівняльного аналізу та логічного моделювання, що дало змогу дослідити нормативні засади обліку витрат на створення нематеріальних активів, визначити особливості їхнього застосування в умовах інноваційної діяльності та сформулювати практичні рекомендації.

У результаті дослідження розкрито економічну сутність витрат на дослідження та розробки, обґрунтовано підходи до їхнього розмежування за стадіями реалізації інноваційного проекту. У роботі узагальнено нормативні положення щодо визнання нематеріальних активів та визначено особливості їхнього застосування в умовах діяльності стартапів. Запропоновано систему критеріїв капіталізації витрат з відповідним документальним підтвердженням, що забезпечує підвищення обґрунтованості облікових рішень. Розроблено елементи облікової політики щодо відображення витрат на різних стадіях інноваційного процесу та запропоновано інструменти організації обліку, зокрема класифікацію витрат, реєстр витрат за проектами та форму картки внутрішньо створеного нематеріального активу.

У висновках зазначено, що практична реалізація запропонованих підходів сприяє підвищенню вірогідності фінансової інформації, забезпечує прозорість формування вартості нематеріальних активів та підсилює інформаційне забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємства.

Ключові слова: нематеріальні активи, облікова політика, капіталізація витрат, інноваційна діяльність, управлінський облік, фінансова звітність, інтелектуальний капітал, гранти, грантове фінансування.

**Capitalization of research and development costs in the accounting policy of
innovative startups**

Serhii Petrukha,

Ph. D. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Transport
and Logistics, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-8859-0724>

Nina Petrukha,

Ph. D. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Management in Construction, Kyiv National University of Construction and
Architecture, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-3805-2215>

Viacheslav Karashchenko,

Postgraduate Student, Kyiv National Economic University named after Vadym
Hetman, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0002-7792-1900>

Abstract. The relevance of the study is determined by the growing role of innovative activity in shaping the competitive advantages of enterprises and the increase in the share of expenditures on the creation of intellectual products in the structure of their resources. A distinctive feature of innovative startups is the dominance of intangible assets formed in the process of research and development. At the same time, the high level of uncertainty of the results of such activities complicates the accounting reflection of expenses and decision-making regarding their capitalization.

The purpose of the study is to substantiate approaches to the formation of accounting policies of innovative startups regarding the recognition and reflection of research and development expenses, in particular, the creation of practical tools for

their accounting support.

The research uses methods of generalization, systematization, comparative analysis, and logical modeling, which made it possible to study the regulatory framework for accounting for the costs of creating intangible assets, identify the peculiarities of their application in the context of innovative activity, and formulate practical recommendations.

As a result of the study, the economic essence of research and development costs was revealed, and approaches to their differentiation by stages of implementation of an innovative project were substantiated. The work summarizes the regulatory provisions for the recognition of intangible assets and identifies the peculiarities of their application in the context of startup activities. A system of criteria for capitalizing expenses with appropriate documentary evidence is proposed, which ensures greater validity of accounting decisions. Elements of accounting policy for reflecting expenses at different stages of the innovation process are developed, and accounting organization tools are proposed, in particular, the classification of expenses, a register of expenses by project, and a form for an internally created intangible asset card.

The conclusions indicate that the practical implementation of the proposed approaches contributes to increasing the reliability of financial information, ensures transparency in the formation of the value of intangible assets, and strengthens the information support for the management of the enterprise's innovation activities.

Keywords: intangible assets, accounting policy, cost capitalization, innovation activity, management accounting, financial reporting, intellectual capital, grants, grant funding.

Постановка проблеми. Розвиток економіки супроводжується зростанням значення інноваційних стартапів як суб'єктів, що формують нові технології, продукти та бізнес-моделі. Їхня діяльність ґрунтується на використанні інтелектуального капіталу, що зумовлює переважання нематеріальних активів у структурі ресурсів і результатів діяльності. Водночас функціонування

інноваційних стартапів характеризується високим рівнем невизначеності, значними ризиками та тривалим періодом досягнення економічних результатів [1, с. 64]. На цьому тлі значущими є витрати на дослідження та розроблення, які не завжди приводять до створення активів, здатних генерувати майбутні економічні вигоди [2, р. 898]. За таких умов особливої актуальності набуває проблема облікового відображення видатків на дослідження та розробки, зокрема визначення моменту їхньої капіталізації. Відсутність чітких підходів до розподілу коштів на дослідження і розробки та критеріїв їхнього визнання як нематеріальних активів у практиці діяльності стартапів ускладнює формування правдивої фінансової інформації та ухвалення управлінських рішень. Це зумовлює необхідність удосконалення облікової політики щодо капіталізації витрат на розробки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Узагальнення сучасних наукових підходів засвідчує зростання ролі витрат на дослідження та розробки та нематеріальних активів у формуванні вартості підприємств, що актуалізує необхідність удосконалення їхнього облікового відображення в умовах інноваційної діяльності. У наукових дослідженнях значну увагу приділено інформативності обліку витрат на дослідження та розробки та їхньому впливу на фінансові результати підприємств. Так, питання розкриття інформації про такі витрати, що підвищує інформативність фінансової звітності та сприяє прогнозуванню майбутніх прибутків, розглядають Ф. Мацці зі співавторами (F. Mazzi et al.) [2], підкреслюючи обмежену здатність капіталізованих витрат сигналізувати про створення вартості. Подібної позиції дотримуються К. Даргеніду з колегами (C. Dargenidou et al.), які зазначають, що капіталізація витрат підвищує інформативність ринкових показників, але супроводжується значною невизначеністю щодо майбутніх економічних вигід [3]. Водночас капіталізовані витрати на розробки як показник майбутньої інноваційної активності та фінансової результативності підприємств вивчають В. Герб зі співавторами (W. Herb et al.) [4].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із впливом облікової політики на якість фінансової інформації. Зокрема, значущість послідовності в застосуванні підходів до капіталізації витрат на розробки, яка підвищує ймовірність облікової інформації та її значущість для інвесторів, доводять Дж. Чо (J. Cho) та Г. Кім (H. Kim) [5]. У цьому контексті інтенсивність витрат на дослідження та рівень їхньої капіталізації розглядають Д. Андронудіс зі співавторами (D. Andronoudis et al.) [6]. Зазначено, що такі процеси формують інформаційні сигнали для ринку, відображаючи очікування щодо майбутніх грошових потоків. Одночасно на ефективності капіталізації витрат, що залежить від якості корпоративного управління та рівня управлінських рішень, наголошують К. Альмаграбі з колегами (K. Almaghrabi et al.) [7].

Ще одним важливим аспектом є оцінювання ролі розкриття інформації в умовах обмежень облікових стандартів. Так, капіталізацію витрат на дослідження та розробки, що не забезпечує належної реакції інвесторів без належного інформаційного супроводу, тоді як розширене розкриття даних зменшує інформаційну асиметрію, аналізує Ч. Ван (C. Wang) [8]. На важливості розкриття інформації в обліковій політиці для підвищення прозорості фінансової звітності акцентують Г. Смоквіна та К. Попович [9]. Відповідно, на необхідність узгодження підходів до визнання, оцінювання та аудиту нематеріальних активів у різних нормативних системах звертає увагу А. Георгіу (A. Georgiou) [10].

Значний блок досліджень присвячено методологічним аспектам визнання та управління нематеріальними активами. Зокрема, необхідність визнання внутрішньо створених нематеріальних активів, які мають засновуватися на принципах правдивості, послідовності та обґрунтованості, що обмежує можливість викривлення фінансових результатів, доводять С. Лунд зі співавторами (S. Lundh et al.) [11]. Зі свого боку, на наявності «сліпих зон» у бухгалтерському обліку, що призводить до недооцінювання нематеріальних активів у фінансовій звітності підприємств, звертає увагу Г. Андрощук [12]. Так само інтелектуальні активи як базовий чинник формування вартості

підприємства розглядають А. Косенко з колегами, підкреслюючи необхідність їхнього ефективного управління [13].

З позицій організації обліку інноваційної діяльності Н. Кащена та І. Нестеренко [14] наголошують на важливості формування облікової політики, яка забезпечує деталізацію витрат та результатів інноваційної діяльності, зокрема використання цифрових технологій для підвищення якості інформації. Фінансові аспекти функціонування стартапів вивчає А. Євтушок [15], підкреслюючи необхідність адаптивного використання різних інструментів фінансування залежно від стадії розвитку проєкту. Доцільність інтеграції систем управління витратами та стратегічного планування у діяльності стартапів детально обґрунтовують Л. Бахчиванжи зі співавторами [16].

Отже, проведений аналіз наукових джерел засвідчує, що, попри значну увагу до обліку витрат на дослідження та розробки та нематеріальних активів, залишаються нерозв'язаними питання формування облікової політики інноваційних стартапів та створення практичних інструментів їхньої капіталізації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених обліку витрат на дослідження та розробки та нематеріальних активів, низка питань залишається недостатньо опрацьованою. Зокрема, потребує подальшого розвитку методичне забезпечення розмежування витрат на дослідження і розробки в умовах інноваційної діяльності, що характеризується високим рівнем невизначеності результатів. Недостатньо уваги приділено формуванню облікової політики інноваційних стартапів, яка б забезпечувала узгодженість критеріїв капіталізації витрат з практикою їхнього документального підтвердження та відображення у фінансовій звітності. Крім того, відсутні комплексні засади організації обліку витрат на різних стадіях реалізації інноваційних проєктів з урахуванням специфіки діяльності стартапів та потреб управління. Це зумовлює необхідність створення практичних інструментів облікового забезпечення процесу

капіталізації витрат на дослідження та розробки.

З огляду на зазначене, дослідження спрямоване на обґрунтування підходів до формування облікової політики інноваційних стартапів у частині капіталізації витрат на дослідження та розробки, а також на впровадження практичних інструментів їх обліку.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування підходів до формування облікової політики інноваційних стартапів щодо капіталізації витрат на дослідження та розробки, зокрема застосування практичних інструментів їхнього обліку.

Відповідно до мети сформульовано такі завдання:

- 1) проаналізувати теоретичні та нормативні підходи до обліку витрат на дослідження і розробки;
- 2) обґрунтувати методичний підхід до визнання внутрішньо створених нематеріальних активів інноваційних стартапів, що передбачає використання системи критеріїв із документальним підтвердженням можливості капіталізації витрат на розробки;
- 3) розробити практичні рекомендації щодо формування облікової політики інноваційного стартапу, зокрема запропонувати модель систематизації облікових рішень і класифікації науково-дослідних витрат відповідно до стадій реалізації інноваційного проєкту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні тенденції розвитку економіки засвідчують зростання ролі інноваційних стартапів як визначальних суб'єктів створення нових продуктів, технологій і бізнес-моделей. Особливістю їхньої діяльності є формування вартості переважно через нематеріальні ресурси, зокрема результати інтелектуальної праці, програмного забезпечення, технологічних рішень та інших об'єктів, що не мають матеріальної форми [13, с. 66]. Отже, результати діяльності інноваційних стартапів обґрунтовано розглядаються як нематеріальні активи, оскільки вони здатні забезпечити майбутні економічні вигоди та можуть бути ідентифіковані й контрольовані

підприємством. Такий підхід відповідає сучасним умовам господарювання, у яких інтелектуальний капітал дедалі частіше є основним джерелом формування вартості підприємства.

Зокрема, підвищена увага до обліку витрат на створення нематеріальних активів пояснюється загальною тенденцією до цифровізації економіки та зростанням частки інноваційної діяльності у структурі витрат підприємств [17]. Для значної кількості суб'єктів господарювання витрати на дослідження та розробки перетворюються на стратегічні інвестиції, що визначають їхню конкурентоспроможність і довгостроковий розвиток. У таких умовах особливого значення набуває формування обґрунтованих підходів до їхнього відображення в обліку.

Таким чином, витрати на дослідження та розробки охоплюють комплекс робіт, спрямованих на отримання нових знань, створення або вдосконалення продукції, технологій чи процесів. Водночас доцільно розмежовувати стадії дослідження та розроблення. Стадія дослідження пов'язана з пошуком нових ідей, проведенням експериментів, аналізом альтернативних рішень і не передбачає наявності чітко визначеного результату, здатного приносити економічні вигоди. Натомість стадія розроблення характеризується практичним застосуванням отриманих знань для створення конкретного продукту або технології, що має потенціал комерційного використання. Розмежування цих стадій є одним із найскладніших аспектів обліку відповідних витрат. У практичній діяльності інноваційних стартапів ці процеси часто відбуваються паралельно або мають поступовий характер переходу, що ускладнює визначення моменту, коли витрати перестають бути дослідницькими й набувають ознак витрат на розроблення [1; 9]. Відсутність чітких критеріїв такого розмежування може призводити до спотворення фінансових результатів та зниження правдивості звітності.

З огляду на це основним питанням обліку витрат на дослідження та розроблення є визначення моменту, з якого вони можуть визнаватися

нематеріальним активом та підлягати капіталізації. Саме на цьому етапі виникає необхідність обґрунтування критеріїв, що дають змогу підтвердити наявність майбутніх економічних вигід і можливість правдивого оцінювання витрат. Розв'язання цього питання значною мірою залежить від чинного нормативного забезпечення бухгалтерського обліку, яке обґрунтовує підходи до визначення, контролю та відображення витрат на створення нематеріальних активів.

В умовах функціонування підприємств в Україні особливого значення набуває врахування двох систем нормативного регулювання – національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності. Практика засвідчує, що інноваційні стартапи, особливо ті, що орієнтовані на залучення інвестицій, співпрацю з міжнародними партнерами або вихід на зовнішні ринки, дедалі частіше застосовують підходи, передбачені міжнародними стандартами. Водночас значна частина суб'єктів господарювання продовжує вести облік відповідно до національних стандартів, що зумовлює необхідність узгодження підходів до відображення витрат на інновації [14, с. 633]. У цьому контексті основними нормативними документами у цій сфері є Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (далі – МСБО) 38 «Нематеріальні активи» [18] та Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО) 8 «Нематеріальні активи» [19]. Отже, засади обліку витрат на створення нематеріальних активів відрізняються залежно від застосовуваних стандартів, що зумовлює необхідність їхнього порівняння (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння підходів до обліку витрат на створення нематеріальних активів за МСБО 38 та НП(С)БО 8

Позиція	МСБО 38 «Нематеріальні активи»	НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи»
Витрати на дослідження	Визнаються витратами звітного періоду та не підлягають	Визнаються витратами звітного періоду

Позиція	МСБО 38 «Нематеріальні активи»	НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи»
	капіталізації	
Витрати на розроблення	Підлягають капіталізації лише за умови виконання встановлених критеріїв	Визнаються нематеріальним активом за наявності наміру, ресурсів, очікуваних економічних вигід та можливості правдивого оцінювання
Критерії визнання	Чітко визначений перелік критеріїв (технічна здійсненність, намір завершення, здатність використання або реалізації, наявність ресурсів, очікувані вигоди, можливість правдивого оцінювання витрат)	Узагальнені критерії (намір використання, наявність ресурсів, очікувані економічні вигоди, можливість правдивого оцінювання)
Сума витрат, залучених до вартості НМА	Враховуються лише прямі витрати, безпосередньо пов'язані зі створенням активу	Враховуються прямі витрати (оплата праці, матеріали, послуги сторонніх організацій, реєстраційні витрати)
Загальновиробничі та адміністративні витрати	Не вносяться до первісної вартості нематеріального активу	Не вносяться до первісної вартості нематеріального активу
Бренди, ділова репутація, внутрішньо створений гудвіл	Не визнаються нематеріальними активами	Не визнаються нематеріальними активами
Момент визнання активу	З дати виконання всіх критеріїв визнання	З дати відповідності затвердженим умовам визнання

Джерело: створено авторами за [18; 19]

Отже, проведене порівняння засвідчує, що вирішальною відмінністю між підходами є вищий рівень деталізації та формалізації критеріїв капіталізації

витрат у межах міжнародних стандартів. Такий підхід забезпечує більшу обґрунтованість ухвалення рішень щодо визнання нематеріальних активів, знижує ризик суб'єктивності та сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності. Водночас спрощений характер національних стандартів залишає значний простір для професійного судження, що в умовах інноваційної діяльності може призводити як до завищення, так і до заниження вартості активів. Важливість належного фінансування наукових досліджень та забезпечення ефективного функціонування освітньо-наукового сектору як основи формування інноваційного потенціалу економіки підкреслюється також у сучасних дослідженнях, де наголошується на необхідності посилення інституційних механізмів підтримки науки та освіти навіть в умовах кризових викликів [20].

З урахуванням специфіки діяльності інноваційних стартапів, що характеризується високим рівнем невизначеності, поетапністю реалізації проєктів та значною часткою нематеріальних ресурсів, доцільним є впровадження більш структурованого підходу до оцінювання можливості капіталізації витрат [9, с. 206]. У зв'язку з цим запропоновано використання системи критеріїв, адаптованої до практики управління інноваційними проєктами, яка передбачає не лише оцінювання економічної доцільності, а й обов'язкове документальне підтвердження кожного з критеріїв на відповідних етапах реалізації проєкту. Визнання витрат як нематеріального активу можливе лише за умови виконання сформованих критеріїв, що потребують належного документального підтвердження та систематичного контролю в процесі реалізації інноваційного проєкту. Необхідність посилення зв'язку між науковими дослідженнями, освітнім середовищем і практикою реалізації інноваційних проєктів також підкреслюється в працях вітчизняних дослідників, які розглядають особливості організації наукової діяльності в закладах вищої освіти та її значення для розвитку інноваційної економіки [21].

З метою підвищення об'єктивності облікового оцінювання та забезпечення

узгодженості фінансової й управлінської інформації в дослідженні запропоновано використання чек-листа критеріїв визнання внутрішньо створеного нематеріального активу, який поєднує вимоги нормативних стандартів із практикою управління інноваційними проектами та передбачає їхнє документальне підтвердження (табл. 2).

Таблиця 2

Критерії визнання внутрішньо створеного нематеріального активу та їхнє документальне підтвердження

Критерій	Спосіб підтвердження	Документальне забезпечення	Періодичність перевірки	Рішення
Технічна здійсненність	Наявність прототипу, результати тестування	Технічний звіт, результати випробувань	До переходу на стадію розроблення	Так / Ні
Намір завершення розробки	Визначення цілей та напрямів реалізації проекту	Протокол управлінського рішення, стратегічний план	Перед ухваленням рішення про капіталізацію	Так / Ні
Здатність до використання або реалізації	Наявність потенційних замовників, пілотні впровадження	Договори, листи про наміри, результати пілотних проектів	На етапі створення мінімально життєздатного продукту	Так / Ні
Очікувані майбутні економічні	Розрахунок прогнозних доходів, аналіз попиту	Бізнес-план, фінансова модель, маркетингові дослідження	Періодично, не рідше одного разу на	Так / Ні

Критерій	Спосіб підтвердження	Документальне забезпечення	Періодичність перевірки	Рішення
вигоди			квартал	
Наявність необхідних ресурсів	Забезпеченість фінансовими, кадровими та технічними ресурсами	Бюджет проєкту, штатний розпис, підтвердження фінансування	Перед ухваленням основних рішень щодо реалізації проєкту	Так / Ні
Можливість прозорого оцінювання витрат	Наявність облікових даних щодо витрат	Реєстр витрат, первинні документи, аналітичні розрахунки	На постійній основі (щомісяця)	Так / Ні

Джерело: створено авторами

Згідно з даними таблиці запропонований підхід до формування критеріїв визнання внутрішньо створених нематеріальних активів передбачає інтеграцію вимог нормативного регулювання та інструментів управління інноваційними проєктами. На відміну від формального застосування критеріїв, такий підхід забезпечує їхню конкретизацію через відповідні підтверджувальні документи, що дає змогу знизити рівень суб'єктивності при затвердженні рішень щодо капіталізації витрат.

Визнання витрат на дослідження та розроблення як нематеріального активу потребує їхнього системного та послідовного відображення в обліку, що зумовлює необхідність формування облікової політики підприємства. У межах інноваційної діяльності облікова політика є центральним інструментом регулювання підходів до визнання, оцінки та відображення таких витрат,

визначаючи відповідні правила і методи бухгалтерського обліку. Її формування забезпечує узгодженість облікових рішень залежно від стадії реалізації проекту та рівня підтвердження критеріїв капіталізації, що сприяє підвищенню правдивості фінансової інформації та обґрунтованості формування фінансових результатів діяльності інноваційних стартапів. З огляду на це доцільним є закріплення в обліковій політиці конкретних рішень щодо обліку витрат на дослідження та розроблення з урахуванням стадії їхнього здійснення та відповідності критеріям капіталізації (табл. 3).

Таблиця 3

Рішення щодо обліку витрат на дослідження та розроблення, та створення нематеріальних активів в обліковій політиці інноваційного стартапу

Складники витрат	Виконання критеріїв визнання	Облікове рішення	Порядок відображення в обліку
Дослідження (пошук ідей, тестування, аналіз альтернатив)	Не виконано	Визнання витратами звітного періоду	Дт 94, 91, 92
Розроблення (за умови підтвердження економічних вигід та технічної здійсненності)	Виконано	Капіталізація витрат із формуванням нематеріального активу	Дт 154 Кт 685, 631, 661, 651 Дт 12 Кт 154
Розроблення (за відсутності підтвердження критеріїв)	Не виконано	Визнання витратами звітного періоду	Дт 94
Реклама, маркетинг, навчання персоналу	Не підлягає капіталізації	Визнання витратами звітного періоду	Дт 93, 92
Патентування, реєстрація прав інтелектуальної власності	Залежно від умов визнання	Капіталізація або визнання витратами періоду	Дт 154, 12 або Дт 94
Удосконалення нематеріального активу	За умови збільшення майбутніх економічних вигід	Капіталізація витрат	Дт 154 Кт 685, 631, 661, 651 Дт 12 Кт 154

Складники витрат	Виконання критеріїв визнання	Облікове рішення	Порядок відображення в обліку
Підтримка та обслуговування нематеріального активу	Не виконано	Визнання витратами звітного періоду	Дт 92

Джерело: створено авторами

У таблиці показано, що систематизація облікових рішень залежно від характеру витрат і виконання критеріїв їхнього визнання забезпечує єдність підходів до відображення витрат на дослідження та розроблення в обліку інноваційних стартапів. Запропонована модель облікової політики передбачає чітке розмежування стадій цієї інноваційної діяльності, що підвищує обґрунтованість рішень щодо капіталізації витрат. Ефективність її застосування значною мірою залежить від правильної класифікації витрат, яка визначає порядок їхнього відображення відповідно до економічної сутності та етапу реалізації інноваційного проєкту. Невідповідна класифікація може призводити до спотворення фінансових результатів і некоректного оцінювання нематеріальних активів. З огляду на це доцільним є групування витрат за економічною сутністю та стадіями реалізації проєкту, що забезпечує узгодженість між вимогами нормативного регулювання та практичними потребами управління інноваційною діяльністю (табл. 4).

Таблиця 4

Класифікація витрат інноваційного стартапу для цілей обліку та капіталізації

Стадія реалізації проєкту	Облікове рішення	Рахунок обліку	Коментар
Пошук ідей, аналітичні дослідження			
Дослідження	Визнання витратами звітного періоду	94	Відсутні підтверджені майбутні економічні вигоди
Створення прототипів (до моменту підтвердження критеріїв)			

Стадія реалізації проєкту	Облікове рішення	Рахунок обліку	Коментар
Дослідження	Визнання витратами звітного періоду	94	Здійснюється до виконання умов капіталізації
Розроблення продукту (після підтвердження критеріїв)			
Розроблення	Капіталізація витрат	154	Після переходу на стадію розроблення та підтвердження економічної доцільності
Оплата праці розробників			
Розроблення	Часткова капіталізація	154	Капіталізується пропорційно часу, підтверженому первинними документами
Витрати на хмарні сервіси та програмні ресурси			
Розроблення	Часткова капіталізація або витрати періоду	154 / 94	Розподіляються залежно від використання у процесі створення активу
Патентування та реєстрація прав інтелектуальної власності			
Розроблення	Капіталізація витрат	154	За умови формування прав на об'єкт інтелектуальної власності
Рекламні та маркетингові витрати			
Операційна діяльність	Визнання витратами звітного періоду	93	Не формують нематеріальний актив
Навчання персоналу			
Операційна діяльність	Визнання витратами звітного періоду	92	Не створюють майбутніх економічних вигід у вигляді активу

Джерело: створено авторами

Наведена класифікація витрат формує методичну основу для їхнього відображення в бухгалтерському обліку залежно від стадії реалізації

інноваційного проєкту та характеру очікуваних економічних вигід. Для практичного застосування такого підходу доцільним є ведення реєстру витрат за проєктами досліджень і розроблень, який забезпечує систематизацію інформації за статтями витрат, стадіями реалізації проєкту, обліковими рішеннями та відповідними рахунками бухгалтерського обліку. Формування такого реєстру може здійснюватися на основі різних первинних документів, зокрема рахунків (інвойсів) [22], електронних документів, внутрішніх наказів та інших підтверджувальних матеріалів. Сучасна практика нормативного регулювання допускає використання інвойсу як первинного документа за взаємною згодою сторін, що відповідає міжнародним підходам та спрощує документообіг інноваційних підприємств. Це особливо актуально для стартапів та ІТ-компаній, діяльність яких характеризується високим рівнем цифровізації й співпрацею з іноземними контрагентами. Приклад структури такого реєстру для проєкту досліджень і розроблень наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Реєстр витрат на дослідження та розробки за проєктом «SmartAgro» (умовний приклад)

Документ	Стаття витрат	Стадія	Облікове рішення	Сума, грн	Рахунок
Аналітичне дослідження ринку					
Інвойс №12	Дослідження ринку	Дослідження	Витрати періоду	25 000	94
Розроблення прототипу програмного продукту					
Інвойс №18	Створення прототипу	Дослідження	Витрати періоду	48 000	94
Перехід на стадію розроблення					
Наказ про початок розроблення №5	Зміна стадії проєкту	Розроблення	Капіталізація витрат	–	–

Документ	Стаття витрат	Стадія	Облікове рішення	Сума, грн	Рахунок
Оплата праці розробників					
Табель обліку робочого часу	Заробітна плата	Розроблення	Капіталізація	62 000	154
Використання хмарних сервісів					
Інвойс №45	ІТ-послуги	Розроблення	Часткова капіталізація	18 500	154 / 94
Реєстрація програмного продукту					
Інвойс №27	Реєстрація прав	Розроблення	Капіталізація	12 000	154
Проведення рекламної кампанії					
Інвойс №34	Маркетинг	Операційна діяльність	Витрати періоду	30 000	93

Джерело: створено авторами

Використання таких реєстрів забезпечує накопичення інформації про витрати у розрізі проєктів та стадій їхньої реалізації, зокрема створює інформаційну основу для ухвалення рішення щодо визнання нематеріального активу. Узагальнення даних про витрати, підтвердження виконання критеріїв капіталізації та завершення стадії розроблення обумовлюють необхідність формалізації результатів інноваційного проєкту в обліку шляхом визнання внутрішньо створеного нематеріального активу.

Визнання такого активу потребує не лише його відображення на рахунках бухгалтерського обліку, але й належного документального оформлення, що забезпечує систематизацію інформації про об'єкт, його вартість, строки використання та відповідальних осіб. З цією метою доцільним є використання спеціалізованої форми облікового реєстру – картки (паспорта) внутрішньо створеного нематеріального активу, яка поєднує облікову та управлінську інформацію (табл. 6)

Таблиця 6

Картка (паспорт) внутрішньо створеного нематеріального активу

Показник	Характеристика (приклад заповнення)
Назва нематеріального активу	Програмний продукт «SmartAgro Analytics»
Проект	Проект «SmartAgro»
Опис активу	Програмне забезпечення для аналізу аграрних даних та прогнозування врожайності
Дата початку досліджень	01.02.2026
Дата переходу на стадію розроблення	10.03.2026
Підстава для капіталізації	Наказ керівника №5 від 10.03.2026, підтвердження виконання критеріїв
Сума капіталізованих витрат, грн	92 500
Дата введення в експлуатацію	01.05.2026
Строк корисного використання	5 років
Метод амортизації	Прямолінійний
Відповідальна особа	Керівник проекту / головний бухгалтер

Джерело: створено авторами

Запропонована форма картки дає змогу систематизувати інформацію про створений нематеріальний актив, забезпечує узгодженість даних фінансового та управлінського обліку, створює основу для контролю за ефективністю використання активу та правильністю нарахування амортизації. Отже, узагальнення запропонованих підходів до обліку витрат на дослідження та розроблення, їхньої класифікації, документального підтвердження критеріїв капіталізації та організації аналітичного обліку засвідчує можливість формування цілісної системи облікового забезпечення інноваційної діяльності стартапів.

Висновки. Під час дослідження з'ясовано, що витрати на дослідження та розроблення є визначальним елементом діяльності інноваційних стартапів,

оскільки формують основу створення нематеріальних активів і забезпечують конкурентоспроможність підприємств. Їхній облік ускладнюється високим рівнем невизначеності результатів інноваційної діяльності та складністю прогнозування майбутніх економічних вигід. Найпроблемнішим аспектом залишається розмежування стадій дослідження і розроблення, від якого залежить порядок відображення витрат у фінансовій звітності. Отже, капіталізація таких витрат можлива лише за умови виконання визначених критеріїв та їхнього належного документального підтвердження.

Обґрунтовано, що облікова політика інноваційного стартапу має містити чітко окреслені правила визнання, оцінювання та відображення витрат на науково-дослідну діяльність, що забезпечує послідовність облікових рішень та підвищує прозорість фінансової інформації. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їхнього використання під час формування облікової політики інноваційних підприємств, зокрема щодо визначення моменту капіталізації витрат, вибору підходів до їхнього обліку та організації внутрішніх реєстрів. Запропоновані підходи сприяють підвищенню обґрунтованості управлінських рішень, забезпечують правдивість фінансової звітності та дають змогу адаптувати облікові процедури до умов цифровізації й розвитку інноваційної економіки.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробленням методичних засад оцінювання ефективності нематеріальних активів та їхньої інтеграції у систему управління інноваційною діяльністю підприємств.

Список використаних джерел

1. Гнедіна К., Сорока А. Особливості формування системи бухгалтерського обліку та організації контролінгу для стартап-компаній. *Управління змінами та інновації*. 2024. № 12. С. 64–71. DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2024-12-10>
2. Mazzi F., Slack R., Tsalavoutas I., Tsoligkas F. R&D disclosures and

informativeness of future earnings. *Abacus*. 2025. Vol. 61, № 4. P. 897–960. DOI: <https://doi.org/10.1111/abac.70019>

3. Dargenidou C., Jackson R. H. G., Tsalavoutas I., Tsoligkas F. Capitalisation of R&D and the informativeness of stock prices: Pre- and post-IFRS evidence. *The British Accounting Review*. 2021. Vol. 53, № 4. Article 100998. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2021.100998>

4. Herb W., Lotze M., Schultze W., Sandner P. Real effects of capitalized research and development expenditures: a leading indicator for future innovation performance? *Review of Quantitative Finance and Accounting*. 2025. Vol. 64. P. 417–473. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11156-024-01310-3>

5. Cho J., Kim H. Does a consistently capitalized R&D ratio improve information effects of capitalized development expenditures? *International Review of Financial Analysis*. 2024. Vol. 93. Article 103214. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2024.103214>

6. Andronoudis D., Tsalavoutas I., Tsoligkas F. R&D Intensity, development costs' capitalization intensity and stock returns: a variance decomposition analysis. *European Accounting Review*. 2026. Vol. 35, № 1. P. 35–68. DOI: <https://doi.org/10.1080/09638180.2025.2468482>

7. Almaghrabi K. S., Slack R., Tsalavoutas I., Tsoligkas F. Capitalised development costs and future cash flows: The effect of CEO overconfidence and board gender diversity. *The British Accounting Review*. 2024. Vol. 56, № 6. Article 101426. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2024.101426>

8. Wang C. Capitalization of R&D expenses in technology companies: communicating value creation amid accounting constraints. *Highlights in Business, Economics and Management*. 2025. Vol. 59. P. 73–81. DOI: <https://doi.org/10.54097/ajdscc51>

9. Смоквіна Г. А., Попович К. Ф. Організаційні аспекти щодо формування облікової політики інноваційних витрат на капітальні інвестиції. *Бізнес Інформ*. 2020. № 9. С. 205–211. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459->

2020-9-205-211

10. Georgiou A. Assessing the Alignment of IAS 38, IVS 210, and ISA 620: A Study on Intangible Asset Valuation Standards. *ENTRENOVA – ENTERPRISE RESEARCH INNOVATION JOURNAL*. 2025. Vol. 10, № 1. P. 428–466. DOI: <https://doi.org/10.54820/entrenova-2024-0035>
11. Lundh S., Seger K., Frostenson M., Helin S. Accounting as a means to legitimacy: the case of internally generated intangibles. *Qualitative Research in Accounting & Management*. 2024. Vol. 21, № 2. P. 77–104. DOI: <https://doi.org/10.1108/QRAM-04-2021-0075>
12. Андрощук Г. О. Глобальний ландшафт інтелектуальної власності і нематеріальні активи: зростання впливу. *Наука та наукознавство*. 2025. № 3(129). С. 3–23. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2025.03.003>
13. Косенко А., Князь С., Касич А., Лега О. Інтелектуальна власність промислових підприємств: проблеми методології, управління та ціноутворення. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2023. № 4. С. 65–71. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.4.65>
14. Кащена Н., Нестеренко І. Облік інновацій: організаційно-методичні аспекти. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2024. Т. 336, № 6. С. 632–638. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-95>
15. Свтушок А. Інноваційні фінансові моделі для стартапів: стратегії сталого зростання та залучення коштів. *Підприємництво та інновації*. 2025. № 34. С. 89–95. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/34.13>
16. Бахчиванжи Л. А., Запша Г. М., Мельничук О. І., Найда І. С., Телічко Н. А. Імплементация принципів управління витратами в оптимізацію маркетингового бюджету з урахуванням стратегічних пріоритетів в стартап проектах. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17316633>

17. Mazzi F., Slack R., Tsalavoutas I., Tsoligkas F. Exploring investor views on accounting for R&D costs under IAS 38. *Journal of Accounting and Public Policy*. 2022. Vol. 41, № 2. Article 106944. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2022.106944>
18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 Нематеріальні активи. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-38_ukr_2016.pdf (дата звернення 26.12.2025).
19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 р. № 242. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG4043?an=6> (дата звернення 26.12.2025).
20. Petrukha N., Petrukha S., Karashchenko V., Shuman V., Ptashchenko O. Financing the education and research sector in times of war. *Revista Eduweb*. 2024. № 18(4). P. 286–296. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2024.18.04.19>
21. Буряченко А. Є., Жибер Т. В., Петруха С. В. Реалізація наукових досліджень у вищій освіті: особливості та перспективи. *Освітня аналітика України*. 2024. № 5(31). С. 5–16. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/9ba0b533-eff3-4c0d-ad5d-70d531e2e962/download> (дата звернення: 26.12.2025).
22. Проект Закону про внесення зміни до статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо спрощення оформлення первинних документів з надання послуг № 14023 від 08.09.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57288> (дата звернення 26.12.2025).